

JOSIP VANDOT:

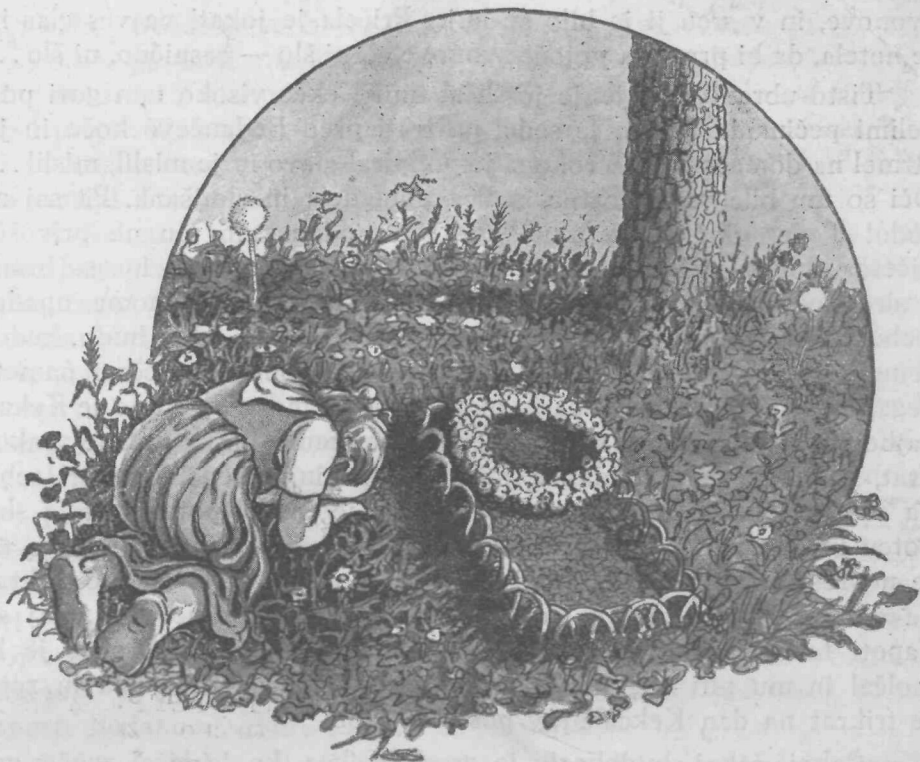
Kekec nad samotnim brezdnom.

Planinska pripovedka.

8.

Petelinček je veselo prepeval na Mežnarčevem dvoru. Njegovo pisano perje se je svetlikalo v rumenih solnčnih žarkih, ki so se poigrali in migali po širnem dvoru. Vse to je videl gizdavi petelinček in je zaradi tega kikirikal še glasneje in se je še bolj šopiril med kokoškami, ki so zadovoljno čebljale okrog njega. A to veselo kikirikanje ni bilo všeč mali Tinki. Stopila je Tinka iz hiše; polence je pobrala in ga je zalučala proti petelinčku. — »Všš — všš — ali boš tiho, nepridiprav!« je zaklicala mala Tinka in je bila resnično jezna. A petelinček se je razkoračil in je trikrat zamežikal z očmi. Potem pa je pogledal prav debelo na Tinko in se je začudil: »Kok-kok-kok...« Da Tinki ni všeč njegovo petje, njegovo krasno petje, ki ga putke kar prehvaliti ne morejo? Čudno, čudno... Pa petelinček ni mogel tega verjeti. Žato se je čudil in je dvakrat stresnil z glavo. Ker je mislil, da se je Tinka vendarle samo zmotila, je skočil na plot in je zapel s svojim najlepšim glasom: »Kikir-li...«

Tinka je našobila rdeča usteca; a polena ni več zagnala. Samo s prstkom je še zažugala petelinčku in je odšla preko dvorišča. Pa se Tinki res ni zdelo lepo od petelinčka, da tako veselo prepeva — prepeva, ko mora Tinka samo bridko zdihovati in jokati. In kako ne bi zdihovala in jokala? Saj ni več bratca — visoko v gori ga je nemara že umoril strašni Bedanec in ga je zakopal nekje sredi gozda. Pa je zdaj Kekec mrtev in nikoli več ne bo igral na svoje zlate citre. In tudi prepeval ne bo več tistih lepih pesmi, ki jih je znal sto in sto. V grobu leži Kekec, mrtev in tih, kakor njena mucika tam na vrtu. Oj, Kekca ni nikjer več, pa tudi bele mucike ni več. Tinka je ostala sama. Nihče se ne igra z njo, in v srcu ji je sama žalost in težka bridkost, ki ji ne da nikoli miru, da mora mala Tinka neprestano jokati in zdihovati. Oj, jokati za Kekcem, ki ga ni že sedem dni domov; oj, zdihovati za belo muciko, ki jo je ugrabila hudobna smrt, in počiva zdaj na vrtu v lepem grobu...

Tinka se je napotila na vrt. Pod široko črešnjo je sedla v mehko travo. Tam je bil grobek bele mucike. Ves je bil posut z rožami, da se črne prsti niti videlo ni. Tinka je gledala na grobek. Roke je pre-križala na prsih, in iz oči so ji pričele vreti solze. Počasi so tekle solze po njenem rdečem licu in so bile vroče in pekoče. — »Oj, mucika!« je govorila Tinka v svoji žalosti. »Počivaš, lepo počivaš v črnem grobku in niti ne slišiš mojega zdihovanja... O, zakaj je umrl nesrečni Kekec? Glej, mucika, rekel je, da si izmisli o tebi krasno pesem. Jaz bi jo zapela na tvojem grobu, a ti bi me slišala in bi mi lepo zamijavknila iz groba. Pa se ne oglasiš, mucika, ker jaz ne znam zapeti take pesmi kot Kekec. Nikoli več te ne bom slišala in tudi Kekca ne bom videla nikoli več... O, hudo je meni, mucika, oj, strašno hudo...«

Tinka je zajokala, in v srcu jo je zbolelo tako silno, da ni mogla več zdržati. Kar zleknila se je in je zarila obrazek med travo. »Kekec, Kekec!« je zavpila tu pa tam. »Mucika, mucika!« — Pa je zopet jokala in se ni mogla ustaviti niti za trenutek. Na vasi so pričeli pritrkavati zvonovi in so naznanjali delopust. Ubrani glasovi so se razlegali preko vsega zagorskega sveta in so peli tako milo, da se je človeku tajalo srce, ko je poslušal tisto jasno, svečano zvonjenje. Tinka je slišala

zvonove, in v srcu ji je bilo še huje. Pričela je jokati na ves glas in je hotela, da bi prevpila pojoče zvonove. A ni šlo — resnično, ni šlo...

Tisto ubrano zvonjenje je slišal tudi Kekec visoko tam gori pod belimi pečinami. Kekec je sedel na trati pred Bedančevo kočo in je strmел na domačo vas. Z roko si je podpiral glavo in je mislil, mislil... Oči so mu bile vse žalostne in lica pobledela in shujšana. Pa saj ni čudo! Teden dni ga že muči hudobni Bedanec in mu ne privošči ničesar dobrega. Vsak dan ga trikrat pošteno nabije in ga hrani s sirovim sirkovim močnikom, da je že Kekcu popolnoma upadel trebušček in so mu splahnela rdeča, polna lica. Oj, to je hudo, hudo! A najhuje je pa še to, da se ne more Kekec domisliti ničesar pametnega, da bi prevaril Bedanca in bi pobegnil domov. To edino je Kekca najbolj skelelo in skoro samega sebe se je sramoval. Pa tudi je vsakokrat, ko ga je nabil Bedanec, stiskal ustna in prisegal sam pri sebi, da se znosi nad Bedancem — o, vendar je uvidel potem, da je slaboten in da ničesar ne opravi, če se zapraši v Bedanca. Bedanec ga je neprestano gledal s srepimi očmi in je samo godrnjal. Le trikrat na dan je izpregovoril s Kekcem in vsakokrat mu je velel, naj se napoti takoj h Kosobrinu in ugrabi sirotno Meno. A Kekec je le molčal in mu niti odgovoril ni. To pa je razjarilo Bedanca in zato je trikrat na dan Kekca prav pošteno nabil.

»Čakaj, čakaj, hudobec!« je grozil Kekec, ko je ležal zvečer na senu in je zaman poizkušal, da bi zaspal. »O, ni še konec vseh dni, in nazadnje ne vem, kdo se bo smejal — ti ali pa jaz... Še nihče ni pretepal Kekca. Samo mati me časih oplazi z gorko šibo. A mati dela prav, ker imam jaz preveč porednih muh v glavi... Ti, hudobec, pa me pretepavaš — Kekca pretepavaš. Pa še ne veš ne, kdo je pravzaprav Kekec. Zato pa te zadene nekaj, da boš gledal debelo in se ti ne bo nikoli več ljubilo, da bi pretepaval poštene ljudi... O, le čakaj, hudoba! Pride Kosobrin in me povede na svoje domovanje. In videl boš, hudobec, kako se ti bo potem godilo... Pa ti bo še presedalo sosedstvo s Kekcem. Saj Kekec ni Kosobrin, ki se strese pred vsakim zajčkom. Zato pa počakaj še nekaj dni, Bedanček!«

In res — Kekec se je zanašal samo še na Kosobrina, ker mu vse nakane in spletke niso prav nič pomagale. Zato pa je potrpel vse in ni nikoli javkal. Kadar ga je Bedanec nabil, se je splazil tja na goličevje in je gledal dolgo, dolgo na Kosobrinovo domačijo. Videl je možička, ki je delal pridno na njivi. Tudi Kosobrin je časih pogledal nanj in je pomignil z roko. A Kosobrin ni izpregovoril več besedice z njim, ker ga je bilo strah Bedanca. Tam gori med grmovjem se je prikazala sem in tja mala Mena. Zamahnila je z roko in je zaklicala veselo preko soteske: »Kekec, Kekec!« — A že je izginila v goščavi, še preden je mogel Kekec zavpiti prijazno besedo.

»Hm, Bedanca se bojita,« je pomislil Kekec. »Strah ju je; zato pa nočeta govoriti z mano. Mislita si, da razdražita Bedanca še huje, ako govorita z mano... Prav delata, čisto prav... Zato pa tudi jaz ne izpregovorim več z njima. Mirno bom sedel tu in bom čakal, kdaj se prikrade Kosobrin v jarek in me odvede s seboj. O, da bi prišel že kmalu! Tako težko že čakam, tako težko...«

A Kekec je vendarle čakal in je potrpel. Odšel je nazaj na trato pred Bedančevo kočo in je strmел v dolino ali pa je gledal na ujetega sokoliča, ki je sedel žalostno tam gori na strehi. Sokolič je neprestano povešal glavo. Le redkokdaj jo je dvignil, in oči so mu pogledale na belo skalovje. Tedaj pa je sokolič polglasno zaječal. Stresnil je s perutmi in se je zagnal naprej. A neusmiljena verižica ga je potegnila nazaj, da je sokolič omahnil tam na koncu strehe. Potem je sfrčal nazaj na sleme. Stisnil je glavo pod perutnico in se ni dolgo, dolgo več ganil.

Kekcu se je ujeti ptič smilil do srca. Že večkrat se ga je polastila misel, da bi rešil sokoliča. »Kaj, če bi ga izpustil?« je pomislil sam pri sebi. »To bi robantil Bedanec, če bi mu ptič ušel! Kar na streho pojdem in odvežem sokoliča. Veselo bo vzfrfotal in bo poletel v skalovje. In vesel bo, tako jako vesel, kakor bi bil jaz vesel, če me izpusti Bedanec... Hoj, kaj, če bi poizkusil?«

Kekec se je že splazil do strehe. A pravočasno se je še premislil. »Bedanec me ubije, če izpustim sokoliča,« je dejal. »Saj bo takoj vedel, da ptič ni sam pobegnil, ampak da sem ga jaz odvezal od vrvce... Počakaj še malo, sokolič! Tistega dne, ko pobegne Kekec, boš pobegnil tudi ti. To ti obljubljam danes in kar Kekec obljubi, to je pribito, še bolj pribito kot deska k Bedančevi koči. Zato mi pa verjemi, sokolič, in se nikar ne žalosti!...«

Tistega dne pa je rekel Kekec Bedancu: »Stric Bedanec, ali slišite? Povem vam, da vam sokolič danes ali jutri pogine. Poglejte ga, kako žalostno čepi tam na slemenu, pa mu ni mar za ves svet. Zakaj pa, stric Bedanec? Veste, zato, ker ga krmite s samim sirkovim močnikom kakor tudi mene. Pa mislite, da je sokolič zadovoljen s samim močnikom? Mislite, da sem jaz zadovoljen? — O, vajeen je sokolič česa boljšega in ne bi mu škodil masten založaj, kakor tudi meni ne bi škodil... Zato pa vam rečem, stric Bedanec, da pogledjte malo na sokoliča. Če vam pogine, no, pa bo zvečer spet sovina godba. In javkali boste spet, in Kekec vam bo zopet dober — zato dober, da vam preplaši nevšečno sovo... Kaj mislite, da vsak rad je sirkov močnik? Ali mislite, da se vsakemu ljubi plašiti nevšečne sove? Ha, stric Bedanec? Pa mi povejte!«

Bedanec je zarežal nad Kekcem in ga je zasukal, da se je deček kar prekotalil po tleh. Obrnil se je Bedanec in je izginil v goščavi.

Kekec pa je gledal za njim in se je namuznil. »Glejte, pa sem ga zopet prav pošteno dregnil,« je govoril Kekec samemu sebi. »O, kar zasopel je in mi je pokazal zobe... Pa misli nemara, da se ga bojim? He-he, stric Bedanec, tega pa ne doživite, pa če moram tudi sto let z vami živeti... Bog ve, kam se je obrnil? Skoro gotovo na goličevje, da se malo skrega s Kosobrinom. Da se mu ljubi, o, da se mu le ljubil«

Kekec se je zagledal v zeleno, s solnčnimi žarki vso posuto dolinico, odkoder je prihajalo ubrano zvonjenje zagorskih zvonov. Srce se mu je širilo vedno bolj, da ga je kar prevzelo. Oči so mu postale nehote rosne in v duši je začutil silno hrepenenje, ki ga je vlekel v dolino, kjer stoji njegov dom, a na domu počivajo v ozki skrinjici njegove zapuščene citre. O, da bi imel vsaj tiste citre pri sebi, da bi si zaigral veselo pesem, krasno pesem, ki bi se razlegnila po tem divjem gorskem svetlu! Lepše bi se razlegnila tista pesem med mrtvim skalovjem kot ubrano zvonjenje zagorskih zvonov. In bilo bi lepo in prijetno vseokrog... A Kekec nima citer pri sebi. Že teden dni samujejo v skrinjici, in nikogar ni, da bi malo zaigral na zlate strune — o, nikogar...

In Kekec je mislil na svoje citre in je hrepenel po njih, ko je poslušal zvonjenje. Žalostno je povešal glavo še takrat, ko so utihnili zvonovi in je objela mrtva tišina zagorski svet. Niti pogledal ni več na veselo dolinico, ampak je zrl molče v tla in vedno večja žalost se ga je lotevala... Toda hipoma je dvignil glavo in se je ozrl okrog sebe. Zazdelo se mu je, da se je razlegnil ravnokar priduščen, obupen klic, ki je prišel kdove odkod iz temne goščave. »Kaj je to?« se je začudil Kekec in je vstal. Toda tisti krik se je razlegnil vnovič in je bil še glasnejši in razločnejši. — »Kdo vpije v goščavi?« se je vprašal Kekec. »Nemara vrešči divji orel ali pa jelen, ki ga je nekdo napadel... Hm, čudno, čudno...«

Tretjič je zavpil tisti presunljivi glas, in Kekec ga je tedaj spoznal. »Bedanec vpije tam na goličevju,« je dejal Kekec in se je čutil vedno bolj. »Strašno vpije Bedanec in je ves razjarjen... Hm, pogledat grem na goličevje. Nemara sta se Bedanec in Kosobrin pošteno skregala...«

Kekec je stekel skozi goščavo. Na vso sapo je hitel med širokimi bukvami in se je ustavil šele na parobju. Ozrl se je navzdol proti divjemu jarku, odkoder je prihajalo glasno vpitje. Tedaj pa se je prijel Kekec za glavo in je zavpil ves prestrašen. Zagledal je tam doli Bedanca, ki je mikastil majhnega možička. A tisti možiček ni bil nihče drugi nego Kosobrin. Držal je Bedanec Kosobrina z obema rokama; okrog pasa ga je držal in ga je dvigal od tal kot lahko peresce. In kričal je Bedanec, da se je razlegalo strašno po ozki, gorski soteski.

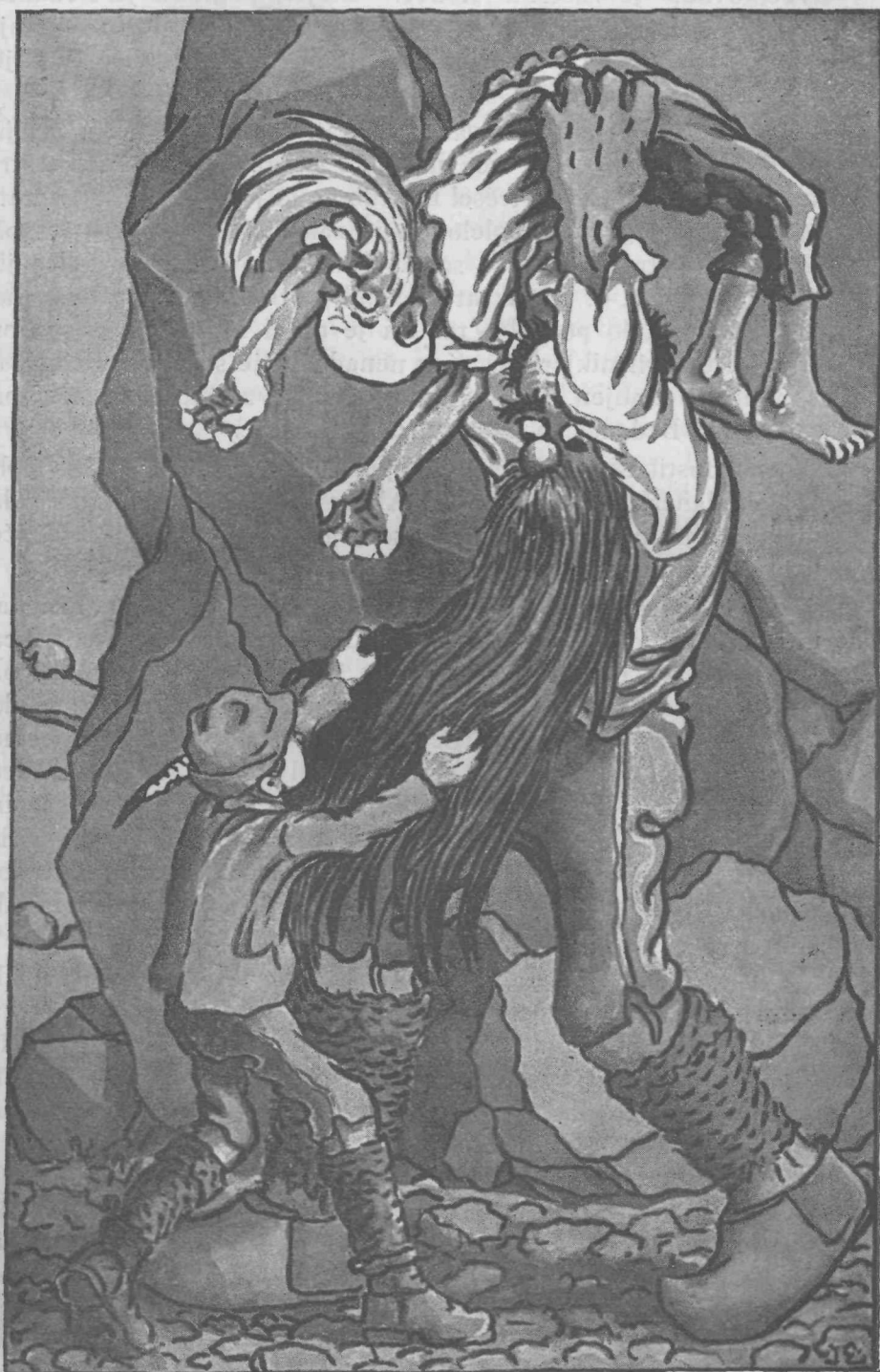
»Ovbe, ovbe!« je zastokal Kekec. »Glejte, pograbil je Bedanec Kosobrina! V jarku ga je zasačil, ko se je priplazil Kosobrin semkaj, da si natrga zdravilnih rož... Pa ga zadavi zdaj Bedanec, ker je strašno jezen na možička... Ovbe, ovbe!«

In Kekec je pričel kar z nogami cepetati v svojem strahu. Lasje na glavi so se mu naježili, srce mu je zastalo. Toda samo za tri trenutke. Zakaj Kekec se je stresel nenadoma in je zastokal še enkrat. Stisnil je ustna, da ga je zbolelo, in je zakrilil z rokami. Nato pa se je zaprašil po strmini na vso sapo. Tekel je in tekel po goličevju in se še zmenil ni, da se je trikrat prevrnil po tleh. O, Kekec je samo zasopel in se je naglo pobral s tal. Pa je drvel naprej, drvel kakor veter in se ni ustavil nikjer več. Kar nenadoma je stal kraj Bedanca, ves zasopljen in oznojen. Dvakrat je še zakrilil z rokami; potem pa se je zaprašil v Bedanca in ga je zgrabil za roke.

»Ali boš pustil Kosobrina?« je sodel Kekec in se je vedno bolj zaganjal v Bedanca. »O, ti hudobec! Ali ga boš pustil? Rečem ti, da ga pusti! Ti še ne poznaš Kekca! A zdaj ga boš spoznal — zdaj, če ne izpustiš Kosobrina... Hitro ga pusti, ti rečem še enkrat...«

Bedanec je pogledal na razjarjenega Kekca, a ni izpustil možička, ki se niti ganil ni več med njegovimi trdimi pestmi. Sunil je Kekca z nogo, da je deček odletel daleč v stran in je padel za skalo. To pa je razjarilo Kekca še bolj. Kar zapihal je nevšečno in se je naglo pobral. Zagnal se je vnovič v Bedanca in ga je zgrabil z obema rokama za košato brado in mu jo je pričel puliti, da je Bedanec zarjul od bolečine. — »Ha, ali te boli, hudobec!« je sikal Kekec in je pulil vedno huje. »Ne izpustim te, ne izpustim te, dokler ne pustiš Kosobrina v miru... Ali si slišal, hudobec? Ali si slišal? — Kosobrina izpusti, ako ti je ljuba tvoja brada... Ali ga izpustiš? Ha, ali ga izpustiš, hudobec? Ne odneham, ne odneham...«

Bedanca je strašno bolelo, ker Kekec ni poznal usmiljenja, ampak mu je pulil z vso močjo dolgo brado. Pač je otepaval Bedanec okrog sebe, da bi se otresel srditega dečka. A vse otepanje mu ni prav nič pomagalo. Kekec se ni zmenil za njegove brce, ampak je trgal in mikastil, da so dolge dlake kar frfotale po zraku. Tedaj pa se je Bedanec sklonil in je položil Kosobrina na tla. Zgrabil je Kekca za komolce, da je zahreščalo in da je zavpil Kekec od divje bolečine ter je izpustil brado. Bedanec ga je napol dvignil in ga je vrgel daleč onkraj jarka. Sklonil se je potem h Kosobrinu, ki je ležal na tleh in se ni več ganil. — »Ho-ho, kaj pa je to?« je zamrmral Bedanec. »Kaj je nemara mrtev? Ne gane se, pa niti sope nič več... Pa če je mrtev? Ti prebita reč! Saj ga nisem mislil zadaviti... Nemara je umrl od samega strahu, ko sem ga pograbil tako nenadoma in neusmiljeno... Hm, hm — kaj bo pa zdaj?«

In Bedanec se je popraskal za ušesom in je gledal ves prestrašen na Kosobrina. Kekec je priletel ravno kar nazaj in je pokleknil kraj Kosobrina. Za roko ga je prijel; a roka je bila odrevenela in mrzla. V obraz mu je pogledal; a obraz je bil bled in brez življenja. — »Ubili ste ga, Bedanec, nedolžnega človeka ste ubili!« je zavpil Kekec in groza se ga je polastila. »Ali ne vidite, da je Kosobrin mrtev in se ne gane več? ... Ubili ste ga — gorje, ubili ste ga! ...«

Bedanec je položil roko na možičkove prsi, da bi videl, če srce še bije. A srce ni bilo več — bilo je tiho in je mirovalo ... »Resnično — mrtev je,« je dejal Bedanec, in glas mu je bil zamolkel in se je tresel. »Mrtev je — umrl je od samega strahu ... Saj ga nisem hotel umoriti. Samo pograbil sem ga in sem ga nekajkrat dvignil v zrak. Pa se je ustrašil in je izdihnil dušo ... Nisem ga hotel umoriti, resnično ga nisem hotel ...«

»Hudobec ste, stric Bedanec, velik hudobec,« je govoril Kekec brezmiselno in je še vedno klečal kraj mrtvega možička. »Kaj vam je storil siromak? Kaj vam je bil na potu? — O, bil je pošten in dober človek ... A vi ste ga umorili, stric Bedanec, dobrega človeka ste umorili. Gorje vam bo zdaj, stric Bedanec, strašno gorjel!«

»Tiho, pobič!« je zagodrnjal Bedanec. »Saj sem ti rekel, da ga nisem jaz. Samo strah ga je umoril, tisti veliki strah ...« In Bedanec je pogledal še enkrat na mrtvega Kosobrina. Potem pa se je obrnil in je odšel naglo iz jarka in preko goličevja in je kar hipoma izginil v goščavi.

Kekec pa je klečal kraj mrliča in je vil ves obupan svoje roke. Klical je Kosobrina na ves glas, ker ni mogel verjeti, da je možiček resnično mrtev. »Stric Kosobrin, stric Kosobrin!« je klical Kekec. »Dajte, odprite oči, pa me pogledajte! Saj ni več Bedanca tukaj! Odšel je, stric Kosobrin, in vam ni treba, da se ga še bojite ... Saj vem, da ste se samo potuhnili, da tako ubežite Bedancu. Zato pa odprite oči, stric Kosobrin, ker Bedanca ni več tukaj ... Ali slišite, stric Kosobrin? O, ali slišite?«

A Kosobrin se ni ganil. In tedaj je bil Kekec trdno prepričan, da je Kosobrin resnično mrtev. Zato je snel klobuček z glave in je sklenil roke. Pomolil je kratko molitvico. Potem pa je obsedel tam na skali in je pričel premišljati, kaj bi storil. Gledal je v globoki jarek, ki je po njem šumela divja Mala Pišenca. Misli so se mu utrinjale po glavi. Polotil se ga je spet srd, da je Kekec kar stiskal pesti. »Čakaj me, hudobec!« je govoril v svojem srdu. »O, danes ti zaigram, kot ti ni še nihče zaigral! Ne grem več v tvoje domovanje, ker me je strah in nočem živeti z morilcem pod eno streho! Rajši grem stanovat k zverinam v skalovje, rajši nego k tebi, hudobec! Danes boš spoznal Kekca in danes ti bo še hudo ...«

Še nekajkrat je stisnil Kekec pesti in je zamrmral nerazločno besedo. Potem pa se je dvignil in je stekel preko jarka in goličevja. Naravnost v Bedančevo kočo je hitel; a kočica je bila prazna, in Bedanca ni bilo nikjer. Kekec je naglo zgrabil dolgo vrv in je stopil iz kočice. »Ne, nikoli več me ne vidiš, ti strašna kočica!« je rekel. A tedaj je sokolič presunljivo zavreščal na strehi. Kekec se je ozrl nanj in mu je pomignil z roko. Stopil je na lestvo in se je splazil na sleme prav do sokoliča. A ptič se je preplašil in je vzfrfotal. Kekec je zgrabil za verižico in je potegnil ptiča k sebi. Kakor bi trenil, je odpel verižico, in sokolič se je vzel in je poletel v naglem poletu proti sivemu skalovju... »No, tudi ti si rešen, kakor sem ti bil obljubil,« je govoril Kekec. »A tudi jaz bom rešen danes. Zdaj-le pobegnem — in ni je moči, ki bi me mogla zadržati. Bedanec je umoril Kosobrina, a sirota Mena je ostala sama onkraj soteske. Strah je in nikogar ni, da bi jo branil... Oj ojmene, da se nisem mogel prej spomniti Meni! Sirotica, kaj bo počela brez Kosobrina? Umrla bo, od samega strahu bo umrla... A jaz pojdem tja na ono stran. Saj moram, moram, ker je Mena sirota in jo je zdaj strah, ker je sama.

A kako naj pridem tja, če pa ne poznam skrivne poti, ki drži na Kosobrinov dom? Ovbe, ovbe! Kako naj pridem?»

In Kekec je razmišljal, a se ni domislil ničesar. To ga je pa razjarilo še bolj. Zasrbelo ga je močno v prstih, da ni mogel mirovati. Kar zaprašil se je nazaj v Bedančevo kočo. Prevrnil je mizo in klopi; pograd je prevrnil in se je lotil kuhinjske posode ter jo je razmetal krog in krog. — »Ha, hudobec!« je sopel. »Tu imaš svojo lepo kočo ... tu imaš Kekca ... Spominjal se ga boš, dokler boš živ. A rečem ti, da ga ne uloviš nikoli več ... O, hudobec! Kar pridi in poizkusi, če me moreš pograbit! In žal ti bo in boš jutri zaman iskal, kje si imel nekoč kočo ... O, le počakaj, ti hudobec!«

Kekec je stopil do ognjišča, kjer je tlela žerjavica. »Kaj, ko bi razpihal ogenj?« je pomislil in oči so se mu zasvetile. »Zažgal bi mu kočo, da bi gorela z veselim plamenom ... Kaj, če bi jo res zažgal? To bi gledal Bedanec in bi robantil. Hej, hej ...«

A Kekec je zmigal z glavo. In da bi zbežal vabljeni izkušnjava, se je naglo okrenil in je zdrvel iz koče.

Nevihta.

Temni oblaki —
strašni junaki
se nad poljano tepó,
spuščajo strele,
kroglice bele
streljajo točo na plodno zemljó.

Kaj smo storili,
se pregrešili,
da se jezijo na nas?
Žito moré nam,
zdaj pač gorjé nam,
čaka nas žalosten čas!

Kruhek zaspal bo,
glad nas obdal bo,
tožbe začuje se glas.
Črni oblaki,
strašni junaki,
kaj se jezite na nas?

Gustav Strniša.